

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อศึกษาความจริงใจในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์โดยใช้มาตรวัดความเท็จ มีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้ คือ

ประการแรก ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความคงที่กับคะแนนความเท็จ

ประการที่สอง เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความจริงใจในการตอบของวิธีที่ใช้มาตรวัดความเท็จ ในระยะก่อนกำหนดและหลังกำหนดวันส่งกลับ โดยได้ศึกษาความจริงใจที่วัดจากข้อกระทงคู่ขนานควบคู่กันไปด้วย

กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ที่กำลังปฏิบัติราชการในปีการศึกษา 2537 จำนวน 1100 คน โดยได้ส่งแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ มีการกำหนดวันส่งกลับภายใน 2 สัปดาห์ติดตาม 2 ครั้ง ได้แบบสอบถามกลับคืน ก่อนกำหนดวันส่งกลับจำนวน 404 ฉบับ และหลังกำหนดวันส่งกลับ 417 ฉบับ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS/PC⁺ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความจริงใจในระยะก่อนกำหนดและหลังกำหนด โดยใช้สถิติ t-test ผลการวิจัย สรุปดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความจริงใจในการตอบแบบสอบถามโดยใช้มาตรวัดความเท็จ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง หรือคิดเป็นร้อยละ 60.95 ของคะแนนเต็ม การกระจายของคะแนนความจริงใจค่อนข้างน้อย และกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความจริงใจในการตอบแบบสอบถามโดยใช้ข้อกระทงคู่ขนาน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง หรือคิดเป็นร้อยละ 86.75 ของคะแนนเต็ม การกระจายของคะแนนความจริงใจค่อนข้างน้อย ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % กลุ่มประชากรมีคะแนนเฉลี่ยความจริงใจโดยมาตรวัดความเท็จอยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 60.33-61.56 ของคะแนนเต็ม และกลุ่มประชากรมี

คะแนนเฉลี่ยความตั้งใจโดยใช้ข้อกระทงคู่ขนานอยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 85.91 - 87.58 ของคะแนนเต็ม

2. คะแนนความตั้งใจโดยมาตรวัดความเที่ยงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนความตั้งใจโดยใช้ข้อกระทงคู่ขนานอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

3. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจโดยมาตรวัดความเที่ยงและข้อกระทงคู่ขนาน ในระยะก่อนกำหนดวันส่งกลับและหลังกำหนดวันส่งกลับ พบว่า

3.1 คะแนนเฉลี่ยความตั้งใจโดยมาตรวัดความเที่ยง จากกลุ่มผู้ตอบในระยะก่อนกำหนดวันส่งกลับและหลังกำหนดวันส่งกลับ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.2 คะแนนเฉลี่ยความตั้งใจโดยใช้ข้อกระทงคู่ขนาน จากกลุ่มผู้ตอบก่อนกำหนดวันส่งกลับและหลังกำหนดวันส่งกลับ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.3 คะแนนเฉลี่ยความแตกต่างในการตอบข้อกระทงคู่ขนาน จากกลุ่มผู้ตอบในระยะก่อนกำหนดวันส่งกลับและหลังกำหนดวันส่งกลับ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. จากข้อค้นพบที่ว่า คะแนนความตั้งใจที่วัดโดยมาตรวัดความเที่ยงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนความตั้งใจที่วัดโดยใช้ข้อกระทงคู่ขนาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า เมื่อครูที่ตอบแบบสอบถามมีคะแนนความตั้งใจที่วัดโดยใช้มาตรวัดความเที่ยงอยู่เหนือ หรือต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแล้ว ก็จะมีคะแนนความตั้งใจที่วัดโดยใช้ข้อกระทงคู่ขนานอยู่เหนือหรือต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มด้วย ข้อค้นพบที่ได้ในครั้งนี้สนับสนุนความคิดที่ว่า ในแต่ละวิธีวัดความตั้งใจต่างมุ่งวัดความตั้งใจในการตอบแบบสอบถามของผู้ตอบ โดยความคิดดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า ผู้ที่มีความตั้งใจในการตอบแบบสอบถาม หมายถึง ผู้ที่มีความเอาใจใส่ในการตอบแบบสอบถาม ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และที่สำคัญ ตอบด้วยความบริสุทธิ์ใจสุจริตใจ ซึ่งเป็นการตอบแบบสอบถามตามความรู้สึกที่แท้จริงของตน เมื่อพิจารณาถึงวิธีวัดความตั้งใจทั้ง 2 วิธี จะเห็นว่า แต่ละวิธี มีลักษณะการตอบที่บ่งว่า ผู้ตอบมีความตั้งใจในการตอบหรือไม่ โดยวิธีมาตรวัดความเที่ยง ในหลักการและปฏิบัติแล้ว เป็นการ

สร้างข้อกระทงที่มีลักษณะของข้อความที่คนปกติน้อยคนนักที่มีสภาพความเป็นจริงเช่นนั้น ซึ่งถ้าผู้ตอบตอบว่าตนเองมีสภาพความเป็นจริงเช่นนั้น ถือว่า ผู้ตอบพยายามตอบยกยอตนเอง ตอบแบบปกป้องตนเอง (defensiveness) หรือตอบแบบเสแสร้ง ไม่มีความซื่อสัตย์ในการตอบ จากลักษณะดังกล่าว มาตราวัดความเท็จ เป็นวิธีวัดความจริงใจวิธีหนึ่งซึ่งเน้นพิจารณาว่า ผู้ตอบตอบด้วยความบริสุทธิ์ใจ และความบริสุทธิ์ใจ ในขณะเดียวกัน ข้อกระทงคู่ขนานก็เป็นวิธีวัดความจริงใจวิธีหนึ่งที่สามารถชี้ถึง ความเอาใจใส่ ความเต็มใจในการตอบ ความรอบคอบและการพิจารณาในการตอบของผู้ตอบ เพราะว่า โดยลักษณะของข้อกระทงคู่ขนาน เป็นการดูความคงที่หรือดูความสอดคล้องของข้อต่อข้อแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ซึ่งความคงที่ที่เขาตอบข้อกระทงคู่ขนานแล้วสอดคล้องกันนั้น ผู้ตอบจะต้องอ่าน และพิจารณาตีความด้วยความตั้งใจจริง มีความหมายลึกซึ้งถึงความพอใจ และความเต็มใจในการตอบ ไม่ตอบแบบเดาสุ่ม การที่ผู้ตอบจะตอบแบบเดาสุ่ม ไม่ตั้งใจในการตอบนั้น มีโอกาสน้อยมากที่เขาจะตอบตรงกันในข้อกระทงซึ่งมีความหมายคล้ายคลึงกัน ด้วยลักษณะดังกล่าว ข้อกระทงคู่ขนานจึงเป็นวิธีวัดความจริงใจอีกวิธีหนึ่งที่เน้นคุณลักษณะการพิจารณาความเอาใจใส่ในการตอบแบบสอบถาม การไตร่ตรองอย่างรอบคอบที่ลึกซึ้งถึงความเต็มใจ และความพอใจในการตอบแบบสอบถาม จากที่กล่าวมา จะเห็นว่า ทั้ง 2 วิธีวัดความจริงใจต่างก็มุ่งวัดคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกัน ดังนั้นคะแนนความจริงใจที่ได้จากทั้ง 2 วิธีจึงสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ ข้อค้นพบดังกล่าว ยังสอดคล้องกับแนวเหตุผลในแบบสำรวจ บุคลิกภาพ MMPI และแบบสำรวจการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEI) ที่อ้างถึงว่าถ้าผู้ตอบได้คะแนนรวมสูงในข้อกระทงมาตราวัดความเท็จ (ยังไม่กลับสเกล) แสดงว่าผู้ตอบตอบเพื่อให้ตนเองมีคุณลักษณะที่ดีเกินความเป็นจริง ถือเป็นการตอบที่บิดเบือนความเป็นจริง ไม่ซื่อสัตย์ในการตอบ (Coopersmith, 1984 : Dahlstrom, 1979) และจากการพิจารณาสเกลแบบ K ในแบบวัดบุคลิกภาพ MMPI พบว่า สเกลแบบ K มีความสัมพันธ์กับคะแนนความเท็จ (Lie score) ด้วย ซึ่งในสเกลแบบ K ระบุว่า ถ้าผู้ตอบได้คะแนนสูง แสดงว่า ผู้ตอบตอบยกยอตนเองเกินความเป็นจริง อีกงานวิจัยหนึ่งที่น่าสนใจ ซึ่งน่าจะสนับสนุนว่าวิธีการใช้ข้อกระทงคู่ขนานเป็นวิธีที่มีแนวโน้มในการตรวจสอบความจริงใจของผู้ตอบได้ คือ งานวิจัย ของ อนันต์ บัวบาน (2525) ซึ่งพบว่า ผลการตอบจากแบบสอบถามซึ่งใช้วิธีจูงใจกับผลการตอบจากแบบสอบถามซึ่งถูกตรวจสอบว่า ผู้ตอบตอบอย่างจริงจังโดยใช้ข้อกระทงคู่ขนาน มีความสัมพันธ์กันจริง จากที่กล่าวมาต้องการชี้ให้เห็นในประเด็นสรุปอีกครั้งหนึ่งว่า วิธีวัดความจริงใจแบบมาตราวัดความเท็จ และการใช้ข้อกระทงคู่ขนาน ต่างก็มุ่งวัดคุณลักษณะ

ที่บ่งบอกถึงความจริงใจในการตอบแบบสำรวจ ซึ่งคุณลักษณะมีส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกัน ดังนั้นคะแนนความจริงใจที่ได้ของทั้งสองวิธีจึงมีความสัมพันธ์กัน

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ จะเห็นว่า มีค่าค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นครูอาจารย์ที่สอนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเคยมีงานวิจัยหลายเล่มใช้ข้อทรงคูนานตรวจสอบวัดความจริงใจกับกลุ่มตัวอย่างนี้ ทำให้กลุ่มตัวอย่างบางส่วนรู้วิธีการตรวจสอบวัดความจริงใจ ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการใช้ข้อทรงคูนาน คะแนนความจริงใจที่ได้จึงมีการกระจายค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะคะแนนความจริงใจที่วัดจากข้อทรงคูนาน กลุ่มตัวอย่างส่วนมากได้คะแนนตกอยู่ 10, 11 และ 12 คะแนน (ดังตารางที่ 14) จากคะแนนเต็มทั้งหมด 12 คะแนน ทำให้เกิดปัญหาคะแนนติดเพดาน (Ceiling effect) และจะเห็นว่าการกระจายของคะแนนความจริงใจทั้ง 2 วิธี นอกจากมีการกระจายน้อยแล้วยังมีการกระจายใกล้เคียงกัน ในอีกกรณีหนึ่งเรื่องของการวัดความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม เป็นไปได้ที่กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่มีระดับสภาพความเป็นจริงที่เขาตอบด้วยความจริงใจแล้ว อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน กลุ่มตัวอย่างจึงมีคะแนนความจริงใจในแต่ละวิธีไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งทำให้คะแนนความจริงใจที่วัดโดยมาตรวัดความเที่ยงมีความสัมพันธ์กับคะแนนความจริงใจที่วัดจากข้อทรงคูนานในระดับค่อนข้างต่ำ

อย่างไรก็ดี ผลพลอยได้จากข้อค้นพบที่มาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ในงานวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า ข้อทรงคูนานและมาตรวัดความเที่ยง เป็นวิธีวัดความจริงใจที่มีคุณลักษณะความจริงใจร่วมกัน เช่น ความเอาใจใส่ การไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ความเต็มใจ ความบริสุทธิ์ใจและสุจริตใจ โดยข้อทรงคูนาน เน้นคุณลักษณะความเอาใจใส่ การไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ซึ่งลึกซึ้งถึงความพอใจและความเต็มใจ และข้อทรงมาตรวัดความเที่ยงเน้นคุณลักษณะด้านความบริสุทธิ์ใจ สุจริตใจ และความพอใจ ดังนั้นเมื่อความจริงใจจากข้อทรงคูนานสัมพันธ์กับความจริงใจจากมาตรวัดความเที่ยง จึงทำให้มั่นใจมากขึ้นว่า การใช้ข้อทรงคูนานวัดความจริงใจ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้

2. คะแนนเฉลี่ยความจริงใจโดยมาตรวัดความเที่ยงในระยะก่อนกำหนดวันส่งกลับและหลังกำหนดวันส่งกลับ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลที่ได้นี้สอดคล้องกับความจริงใจที่วัดโดยใช้ข้อทรงคูนาน ที่พบว่า คะแนนเฉลี่ยความจริงใจโดยใช้ข้อทรงคูนานจากกลุ่มผู้ตอบในระยะก่อนกำหนดวันส่งกลับและหลังกำหนดวันส่งกลับไม่แตกต่างกัน และค่าเฉลี่ยคะแนนความแตกต่างในการตอบข้อทรงคูนานจากกลุ่มผู้ตอบในระยะก่อนกำหนดวันส่งกลับและหลังกำหนดวันส่งกลับ ไม่แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยครั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือขัดแย้งกับงานวิจัยของ Donald (1960), Newman(1962) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามที่ตอบกลับมาเร็วกับที่ตอบกลับมาช้า พบว่า ข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มที่ตอบช้าจะไม่มี ความคงที่ในการตอบ และกลุ่มที่ตอบกลับมาเร็ว มีความผิดพลาดน้อยกว่ากลุ่มที่ตอบช้า และงานวิจัยของ Willis, Yong และ Jia (1989) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของการตอบและช่วงของเวลาการส่งคืนของแบบสอบถามทางไปรษณีย์ พบว่า ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับจะลดลงในแบบสอบถามที่ตอบกลับมาช้า งานวิจัยของสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และสุชีรา ภัทรายุทธวรรณ (2533) ที่พบว่า กลุ่มที่ตอบแบบสอบถามก่อนการติดตามมีคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจสูงกว่ากลุ่มที่ตอบแบบสอบถามหลังการติดตาม

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือขัดแย้งกับงานวิจัยดังกล่าว อาจเนื่องมาจากเรื่องของความตั้งใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับอารมณ์และจิตใจของผู้ตอบ ซึ่งโดยหลักของอารมณ์และจิตใจของคน การที่จะพอใจหรือเต็มใจตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าหรือตัวแปรที่หลากหลาย อารมณ์และจิตใจที่แสดงออกเป็นลักษณะเฉพาะแต่ละคน ในสิ่งเร้าเดียวกัน เวลาเดียวกัน หรือต่างเวลากัน คนอาจมีความพอใจหรือเต็มใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าในระดับเหมือนกันหรือต่างกันมากน้อยได้ กรณีการใช้เนื้อหาในแบบสอบถาม สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ตอบอย่างมาก ซึ่งให้ประเมินเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อตนเอง หรือการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเนื้อหาลักษณะอย่างนี้ น่าจะเกี่ยวข้องกับลักษณะเฉพาะในการตอบของแต่ละคน ซึ่งความจริงใจในการบอกอารมณ์ ความรู้สึก กับความจริงใจในการบอก ข้อเท็จจริง (fact) อาจไม่เหมือนกัน การวัดความจริงใจครั้งนี้ จึงให้ผลที่แตกต่างจากผลการวิจัยที่ผ่านมาซึ่งใช้เนื้อหาที่ค่อนข้างเป็นในลักษณะข้อเท็จจริง หรือเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตนเองมากนัก ดังนั้น ประเด็นการตอบที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคนตลอดจนเนื้อหาที่เป็นในลักษณะความรู้สึกที่เกี่ยวกับตนเองมากขึ้น จึงเป็นไปได้ที่จะมีผลต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างครูครั้งนี้ โดย ในกลุ่มครูที่ตอบแบบสอบถามมาในระยะก่อนกำหนดวันส่งกลับ มีทั้งครูที่ตอบมาเร็วมีความพอใจและเต็มใจในการตอบมาก และครูที่ตอบมาเร็วมีความพอใจและเต็มใจในการตอบน้อย เช่นเดียวกันในกลุ่มครูที่ตอบแบบสอบถามมาในระยะหลังกำหนดวันส่งกลับ มีทั้งครูที่ตอบมาช้าแต่มีความพอใจและความเต็มใจมาก และครูที่ตอบมาช้าซึ่งมีความพอใจและความเต็มใจน้อย โดยจำนวนครูดังกล่าวอาจมีอยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้คะแนน

เฉลี่ยความจริงใจจากทั้ง 2 วิธี ในระยะก่อนกำหนดวันส่งกลับและหลังกำหนดวันส่งกลับ ไม่แตกต่างกัน

นอกจากเหตุผลข้างต้น ผลการวิจัยที่คัดค้านสมมติฐานครั้งนี้ ได้ผลสอดคล้องกับผลการวิจัยของบางคนที่ศึกษาเกี่ยวกับความจริงใจกับกลุ่มตัวอย่างครูมัธยมศึกษาเช่นเดียวกัน เช่น งานวิจัยของ จรินทร์ กองศรี (2535) ที่พบว่าคุณภาพของข้อมูลระหว่างกลุ่มที่ได้รับการติดตาม 1 ครั้ง กับ 2 ครั้ง ทั้งในระยะก่อนกำหนดวันส่งกลับและหลังกำหนดวันส่งกลับไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อัญญา สุภานุสร (2536) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของมาตรฐานค่าของแบบสอบถาม จากกลุ่มผู้ตอบภายหลังจากการติดตามครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ วีระยุทธ ซาตะกาญจน์ (2538) พบว่า กลุ่มที่มีการติดตามและไม่มีการติดตามแบบสอบถามมีความจริงใจในการตอบแบบสอบถามไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยในครั้งนี้ ในเหตุผลที่ว่า ความจริงใจของแบบสอบถามที่ตอบกลับมาซ้ำซึ่งมีการติดตามไม่ได้มีสาเหตุสำคัญจากการติดตาม ที่จะทำให้ความจริงใจของการตอบแบบสอบถามในระยะก่อนกำหนดวันส่งกลับและหลังกำหนดวันส่งกลับแตกต่างกัน แต่อาจขึ้นกับลักษณะเฉพาะของการตอบของผู้ตอบดังที่กล่าวมาแล้ว เช่น ตอบมาเร็วมีความเต็มใจตอบ ตอบมาเร็วแต่ไม่มีความเต็มใจ ตอบมาช้าแต่มีความเต็มใจตอบ และตอบมาช้าไม่มีความเต็มใจตอบ

ลักษณะการตอบดังกล่าว จากข้อสังเกตในงานวิจัยครั้งนี้และงานวิจัยก่อน ๆ อาจเกิดขึ้นดังนี้

ตอบมาเร็วมีความเต็มใจในการตอบ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างต้องการความช่วยเหลือผู้วิจัยถึงแม้ว่าจะตัวแปรที่เป็นอุปสรรคต่อการตอบ เห็นความสำคัญของการวิจัย มีความภาคภูมิใจที่ได้รับเลือกให้ตอบ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในงาน เป็นต้น

ตอบมาเร็วแต่ไม่มีความเต็มใจในการตอบ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในทางลบต่อการวิจัย แต่ด้วยความเกรงใจ และมีความรับผิดชอบ จึงรีบตอบให้เสร็จๆ จะได้ทำงานอื่น ๆ ต่อไป เป็นต้น

ตอบมาช้าแต่มีความเต็มใจในการตอบ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างลืมนัดแบบสำรวจ มีภารกิจมากที่จำเป็นต้องทำให้เสร็จก่อน เมื่อนึกขึ้นได้หรือถูกทวง จึงได้ตอบ และตั้งใจตอบ เป็นต้น

ตอบกลับมาช้าและไม่มีความเต็มใจในการตอบ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่าง มีทัศนคติในทางลบต่อการวิจัย ไม่สนใจและไม่อยากให้ความร่วมมือในการตอบ มีภารกิจมาก ลืมตอบ แต่ลักษณะของสังคมไทยคนไทยยังมีความเกรงใจอยู่ เมื่อนึกขึ้นได้หรือถูกทวงถาม จึงตอบมาทั้ง ๆ ที่ไม่มีความเต็มใจในการตอบ หรือตอบมาเพื่อตัดความรำคาญ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามลักษณะดังกล่าวควรที่จะศึกษาให้ลึกซึ้งไปอีก จากเหตุผลข้างต้น ต้องการให้ข้อสังเกตว่า การตอบแบบสอบถามมาเร็วหรือตอบมาก่อนวันกำหนดวันส่งกลับ ไม่ได้เป็นข้อมูลที่จะสรุปทันทีว่า กลุ่มตัวอย่างมีความจริงใจในการตอบสูง และในทางกลับกัน การตอบแบบสอบถามมาช้าก็ไม่สามารถที่จะสรุปได้ทันทีว่า กลุ่มตัวอย่างมีความจริงใจในการตอบต่ำ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากข้อค้นพบหลักของการวิจัยที่ว่า ความจริงใจโดยมาตรวัดความเท็จ มีความสัมพันธ์กับความจริงใจที่วัดโดยใช้ข้อกระทงคู่ขนาน สามารถที่จะนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับการตรวจสอบความจริงใจของผู้ตอบในงานวิจัยที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ โดยสามารถเลือกวิธีมาตรวัดความเท็จหรือข้อกระทงคู่ขนานอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นตัวตรวจสอบ สร้างข้อกระทงแทรกไว้แบบสุ่มในชุดของข้อกระทงเนื้อหา หรือถ้าต้องการเชื่อมั่นมากขึ้นอาจใช้ทั้ง 2 วิธี เป็นตัวตรวจสอบความจริงใจได้ วิธีการตรวจสอบทั้ง 2 วิธีมีหลักการสร้างและพัฒนาตามที่ผู้วิจัยได้เสนอในบทที่ 3 แล้ว พึงระวังว่า การใช้ข้อกระทงคู่ขนานกับกลุ่มตัวอย่างเดิม ๆ กับแบบสอบถามที่สั้น ผู้ตอบอาจเรียนรู้ สังเกต และจับผิดได้ จนอาจแก้งตอบได้ หรือเกิดปัญหาคะแนนติดเพดาน (ceiling effect) ดังนั้นจึงควรระวังในเรื่องการสรุปและตีความด้วยโดยหลักการแล้ว ทั้ง 2 วิธีเหมาะที่จะนำไปตรวจสอบความจริงใจเป็นรายบุคคล ซึ่งถ้าคะแนนรวมของคนใดสูงถือว่ามีความจริงใจในการตอบสูง ถ้าคะแนนรวมของคนใดต่ำถือว่ามีความจริงใจในการตอบต่ำ ถ้าคะแนนความจริงใจต่ำมาก อาจจะต้องมีการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ เช่น สังเกตหรือสัมภาษณ์ หรือให้ตอบแบบสอบถามใหม่ หรือไม่นำไปวิเคราะห์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากผลการศึกษาครั้งนี้ ยังไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะสรุปได้ว่า คะแนนความจริงใจโดยใช้มาตรวัดความเท็จ จากกลุ่มครูผู้ตอบในระยะก่อนกำหนดวันส่งกลับสูงกว่ากลุ่มครูผู้ตอบในระยะหลังกำหนดวันส่งกลับ ดังนั้นจึงควรทดลองศึกษาเปรียบเทียบความจริงใจโดยใช้มาตรวัดความเท็จและข้อกระทงคู่ขนาน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรอื่นที่มีลักษณะแตกต่างกันชัดเจน (known group) ว่ามีความจริงใจสูงหรือต่ำ หรืออาจเปรียบเทียบความจริงใจโดยเพิ่มข้อกระทงของแบบสอบถาม และใช้เนื้อหาของแบบสอบถามใน 2 ลักษณะ คือ เนื้อหาที่วัดด้านความรู้สึก กับเนื้อหาอื่นๆ ที่เป็นลักษณะข้อเท็จจริง (fact) ที่สามารถนำไปสร้างมาตรวัดความเท็จได้ด้วย เพื่อสอบทานผลอีกครั้งหนึ่งว่าสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการที่ผู้ตอบตอบกลับมาเร็วมีความจริงใจในการตอบสูง ตอบกลับมาเร็วมีความจริงใจในการตอบต่ำ ตอบกลับมาช้าแต่มีความจริงใจสูง ตอบกลับมาช้ามีความจริงใจในการตอบต่ำ ซึ่งอาจใช้เทคนิควิธีการทางสถิติ หรือโดยการสัมภาษณ์

3. ควรมีการวิจัยเพื่อการพัฒนาตัวบ่งชี้ความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม แล้วสร้างเป็นมาตรวัดหรือแบบวัดมาตรฐานเพื่อใช้วัดความจริงใจ